

УДК 330.34

Сторожук О.В.,

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки праці та менеджменту

Немченко Т.Б.,

канд. філос. наук, доцент кафедри економіки праці та менеджменту

Кіровоградський національний технічний університет

Формування зовнішньоекономічної безпеки аграрних підприємств України в сучасних умовах

Функціонування аграрного сектору національної економіки останніми десятиріччями характеризується суттєвими системними особливостями і структурними зрушеннями. Йдеться, насамперед, про те, що незважаючи на загальнодержавну кризу, аграрна галузь є найбільш бюджетоутворювальною; обсяг виробництва продукції сільського господарства неухильно зростає, аграрні підприємства стрімко виходять на світовий продовольчий ринок і Україна, на цьому тлі, позиціонується як один з найбільших виробників продовольства в Європі та світі.

Глобалізація, євроінтеграція, посилення міжнародної конкуренції і активізації інноваційних процесів вимагають нових підходів до формування зовнішньоекономічної безпеки аграрних підприємств України, оскільки сучасна зовнішньоекономічна стратегія передбачає розвиток бізнес-діяльності не лише із традиційними партнерами та провідними країнами світу, а й переорієнтацію на вивчення потреб інших агентів торгівельних відносин.

Згадані зрушення в торгівельному секторі України супроводжуються необхідністю вирішення наступних маркетингових завдань, а саме:

- формування оптимальної товарної та географічної структури експорту продукції, розширення номенклатури експорту;
- нарощування виробництва товарів, які є конкурентоспроможними на світових агропродовольчих ринках;
- нейтралізація ризиків географічної диверсифікації;
- збереження традиційних і залучення нових перспективних ринків збуту продукції;
- формування і просування бренду “Європейська житниця” або “Годувальниця світу” в довгостроковому плані при відповідній рекламі та PR-менеджменті та ін.

Очікуваним результатом реалізації зазначених маркетингових завдань, безсумнівно, буде розширення структури експорту, усунення посередницьких ланок, скорочення матеріальних витрат і збільшення доходу суб’єктів аграрного сектору, забезпечення їх фінансової стійкості.

Разом із тим, слід зазначити, що активні дії щодо членства у ЄС, подальша інтеграція у світове співтовариство, а, окрім зазначеного, ще й політична і соціальна напруга у суспільстві, економічна криза 2014-2015 рр. створюють додаткові загрози економічній безпеці аграрних підприємств у їх зовнішньоекономічній діяльності. Обумовлено це тим, що висока залежність від імпорту паливно-мастильних матеріалів, зміна зовнішньоекономічних пріоритетів країни, підвищення технічних вимог у міжнародних переміщеннях товарів, необхідність інтегрувати нормативно-правову базу здійснення перевезень всіма видами транспорту до вимог ЄС створює додатковий комплекс загроз, більшість з яких раніше не здійснювали вагомому впливу.

Виходячи із зазначеного, сучасна концепція формування зовнішньоекономічної безпеки підприємств аграрного сектору України має бути спрямована як на нівелювання традиційно існуючих загроз, так і на створення внутрішніх передумов розвитку їх експортного потенціалу незалежно від прояву зовнішніх загроз. Основою формування моделі конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору є реалізація групи функціональних стратегій, які конкретизують і створюють конкурентну стратегію через зміцнення конкурентних переваг кожного напрямку (розширення ринкового сегменту, збільшення обсягів експорту продукції АПК, забезпечення економічної безпеки, зміцнення конкурентних позицій на світовому ринку, нарощування конкурентного потенціалу, інтеграція у глобальну економіку).

Окрім того, слід врахувати, що система забезпечення зовнішньоекономічної безпеки повинна носити запобіжний характер, тобто не тільки реагувати “за фактом” на вже здійснений негативний вплив, а спрямовуватися на такі стратегічні загрози, як:

- штучне створення зовнішніх перепон для зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств України, виходячи із політичних, національних та інших конфліктів;
- зміни у вимогах до ліцензування і допуску до здійснення пересування товарів у разі необхідності їх адаптації до вимог, що впроваджені у країнах ЄС та країнах Північної Африки, де спостерігається зростання обсягів імпорту аграрної продукції;
- зміни у технічних, екологічних вимогах до здійснення пересування товарів у зовнішніх каналах збуту та інші.

Позиціонуючи зовнішньоекономічну безпеку як запобіжну систему протидії негативному впливу внутрішніх і зовнішніх загроз зовнішньоекономічній діяльності аграрних підприємств, модель їх зовнішньоекономічної безпеки повинна будуватися на наступних принципах:

- відображати суттєві риси зовнішньоекономічної безпеки підприємства, враховувати системний вплив зовнішніх і внутрішніх загроз;
- включати усі важливі складові зовнішньоекономічної безпеки;
- відображати цілі і завдання системи зовнішньоекономічної безпеки;
- поєднувати основні рівні забезпечення зовнішньоекономічної безпеки – макроекономічний і мікроекономічний рівні;
- виступати складовою економічної безпеки аграрних підприємств.

Запропонована концептуальна модель формування економічної безпеки підприємств аграрного сектору України визначає якісно новий зміст економічних відносин між суб'єктами продовольчого ринку і в перспективі потребує побудови емпіричної моделі ефективного забезпечення розвитку зовнішньоекономічної безпеки.

Список літератури

1. Кириленко І.Г. Перспективи вітчизняного АПК в світлі прогнозів світового ринку продовольства / І.Г. Кириленко, В.В. Дем'янчук // Економіка АПК. – 2015. – № 1. – С. 21-28.
2. Кирилов Ю.Є. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобалізації / Ю.Є. Кирилов // Економіка АПК. – 2016. – № 5. – С.23-29.
3. Лупенко Ю. О. Формування глобального і регіональних ринків сільськогосподарської сировини та продовольства: Моногр. / Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов, Б. В. Духницький та ін. – К.: ННЦ “ІЕА”, 2015. – 320 с.